

איתמר שחר, עו"ד

מרח'
טל':
כתובת דוא"ל:

המערער

- נגד -

1. מדינת ישראל – משרד החינוך

דבורה הנביאה 2, ירושלים

2. הממונה על יישום חוק חופש המידע במשרד החינוך

שניהם ע"י ב"כ מח' בג"צים בפרקליטות המדינה

רח' צלאח א-דין 31, ירושלים

טלפון: 073-3925590; פקס: 02-6467011

כתובת דוא"ל: HCJ-dep@justice.gov.il

המשיבים

בהתאם לסעיף 11 לחוק בתי משפט לעניינים מינהליים, התש"ס-2000 וכן בהתאם להוראות פרק ו' לתקנות בתי משפט לעניינים מינהליים (סדרי דין), התשס"א-2000, מוגש בזאת ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים, אשר ניתן ביום 9.9.21 במסגרת עת"מ 24780-05-21 שחר נ' מדינת ישראל - משרד החינוך ואח'.
סכום האגרה בגין הגשת ערעור זה - 2,992 ₪ (פרט 27 לתוספת).

הסעדים המבוקשים במסגרת ערעור זה:

- א. ביטול החלטת בית המשפט קמא מיום 9.9.21;
- ב. פסיקת הוצאות ושכ"ט לטובת המערער בסך 8,600 ₪ בגין ההליך קמא;
- ג. החזר חלק האגרה למערער בסך 1,472 ₪ בגין ההליך קמא;
- ד. קביעת "קווים מנחים" עבור הערכאות הדיוניות במקרים של עתירות חופש מידע הנמחקות עקב מיצוי, לאחר שהגשתן הביאה למסירת מענה למבקש המידע (ע"פ הפירוט בסעיף 69 לכתב הערעור);
- ה. פסיקת הוצאות ושכ"ט לטובת המערער בגין הליך ערעור זה, אשר יכללו גם שיפוי על סכום האגרה ששולם בגין הליך זה בסך 2,992 ₪.

עם הגשת הערעור וקבלת מס' תיק, יפקיד המערער **ערוכה בסך 15,000 ₪** בהעברה בנקאית לטובת מערכת בתי המשפט - גזברות ארצית - בנק הדואר 9, סניף 001, חשבון 26072; זאת בהתאם לפרט 23 לתוספת השלישית לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 (להלן: "תקנות סדר הדין").

כתב ערעור

מוגש בזאת ערעור כנגד פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים, בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים (כב' השופט אלכסנדר רון), אשר ניתן ביום 9.9.21 במסגרת עת"מ 24780-05-21 **איתמר שחר נ' מדינת ישראל - משרד החינוך ואח' (להלן: "העתירה")**.

במסגרת פסק הדין דחה בית המשפט הנכבד קמא את בקשת המערער לפסיקת הוצאות לטובתו - זאת על אף שהעתירה הוגשה בעקבות הפרת החוק על ידי המשיבים, אשר לא השיבו כלל לבקשת מידע שהגיש המערער, ועל אף שהמידע נמסר לבסוף למערער רק בעקבות הגשת העתירה.

פסק הדין הסתמך על שני נימוקים - א. העובדה שלא התקיים דיון בעתירה (וזאת על אף שרבים הם המקרים בהם נפסקות הוצאות בעתירות חוסר מענה שנמחקות טרם קיום דיון) ו-ב. קיומו של משבר הקורונה (על אף שהמשיבים עצמם כלל לא טענו כי העיכוב במענה נבע ממשבר הקורונה, ועל אף שבקשת המידע כלל לא הוגשה בשיאו של המשבר אלא לאחר סיומו של הסגר השלישי והאחרון).

בסופו של ההליך, "חוטא יצא נשכר" - המשיבים, שהפרו את החוק, ומסרו מענה לבקשת המידע רק בעקבות העתירה (ובאיחור של 153 ימים מהמועד הקבוע בחוק) - לא נקנסו על התנהלותם; ואילו המערער, שנאלץ לפנות לערכאות כדי לממש את זכותו למענה ולמידע, לא רק שלא שופה על הממון והזמן שהשקיע בהכנת העתירה, אלא אף נאלץ לספוג חסרון כיס בגובה האגרה ששילם (קרוב ל-2,000 ₪), שלא הושבה לו בתום ההליך קמא, אף לא בחלקה.

העתירה הוגשה לאחר שמשרד החינוך לא השיב לבקשה שהגיש המערער ביום 8.2.21 לפי חוק חופש המידע, התשנ"ח-1988 (להלן, בהתאמה: "**בקשת המידע**"; "**חוק חופש המידע**" או "**החוק**"), גם לאחר מס' תזכורות שנשלחו אליו. קרי, בז'רגון המקובל, מדובר היה ב"עתירת חוסר מענה". המערער נאלץ לעתור לבית המשפט ביום 11.5.21 בבקשה כי יורה למשיבים להשיב לבקשת המידע ולמסור את המידע שהתבקש, ויחייבם בהוצאות.

מס' חודשים לאחר שהוגשה העתירה, מסרו המשיבים למערער חלק מן המידע שהתבקש. ביום 2.9.21 מסרו המשיבים לידי המערער בהודעת דוא"ל החלטה בבקשת המידע (להלן: "**ההחלטה המינהלית**") אליה צורפו מס' מסמכים נוספים - ובד בבד, הגישו לבית המשפט הודעת עדכון ובקשה למחיקת ההליך, בנימוק שמאחר שעניינה של העתירה הוא חוסר מענה הרי שהיא התייתרה ודינה להימחק (להלן: "**בקשת המחיקה**"). ביום 5.9.21, ובטרם היה סיפק בידי המערער להגיש התייחסות לבקשת המחיקה, נתן בית המשפט קמא החלטה אשר הכילה מילה אחת: "**כמבוקש**". קרי, בית המשפט קמא לא הפנה את בקשת המחיקה לתגובת המערער, וכמו כן לא התייחס כלל לסוגיית ההוצאות.

המערער הגיש בו ביום (5.9.21) בקשה מנומקת לחיוב המשיבים בהוצאות, זאת הן על סמך התקיימות המבחנים שנקבעו בפסיקה, והן משום שהדעת אינה סובלת מצב בו אזרח נאלץ לעתור כנגד רשות אשר הפרה את החוק המחייב אותה להשיב לבקשות מידע בתוך זמן קצוב - ובסופו של יום לא רק שאינו משופה על הוצאותיו אלא אף נאלץ לצאת בחסרון כיס. ביום 9.9.21 נתן בית המשפט קמא החלטה משלימה, במסגרתה קבע (מבלי להעביר את בקשת המערער לתגובת המשיבים) כי אין מקום לפסיקת הוצאות, בנוקבו בשני נימוקים: ראשית, מן הטעם שלא התקיים דיון בעתירה, ושנית, מן הטעם ש"עניינה של העתירה בהתנהלות המשיבים בתקופה מצוקתית (משבר הקורונה)".

- פסק הדין מיום 9.9.21 מושא הערעור מצ"ב כנספת 1.

המערער יטען כי שגה בית המשפט קמא כאשר פסק כי אין מקום לחיוב המשיבים בהוצאות משפט ושכר טרחת עו"ד לטובת המערער.

המערער יטען כי בעשותו כן, סטה בית המשפט קמא מן ההלכה הפסוקה (הלכת "אל נסאסרה"), הקובעת ארבעה מבחנים מהם נובע כי מקום בו משיב שינה מהתנהלותו עקב הגשת עתירה, יש מקום לפסיקת הוצאות לטובת העותר. המערער יוסיף ויטען כי בעשותו כן סטה בית המשפט קמא מן העקרונות המובעים בתקנות סדר הדין בעניין פסיקת הוצאות משפט.

המערער יטען כי הנימוקים עליהם נתמכה פסיקת בית המשפט קמא כי אין לפסוק הוצאות במקרה זה (קרי: העובדה שלא התקיים דיון בעתירה, והעובדה שהעתירה עוסקת בהתנהלות המשיבים בתקופת הקורונה) אינם נכונים, ואינם מצדיקים תוצאה הסוטה, כאמור, הן מן ההלכה הפסוקה והן מעקרונות תקנות סדר הדין.

המערער יטען כי שלילת הוצאות מעותר שהגיש עתירת חוסר מענה, סוטה מן הנהוג בפסיקת בתי המשפט לעניינים מינהליים, אשר כדבר שבשגרה פוסקים הוצאות לטובת עותרים בעתירות מסוג זה. המערער יטען כי למעשה גם המותב הנכבד אשר ישב בדין בבית המשפט קמא פסק הוצאות אך לאחרונה בלפחות שני מקרים דומים (עתירות חוסר מענה שנמחקו עת נמסר מענה לעותרים), וכי השוואת הפסיקות השונות מעוררת אי נוחות ומשווה תחושת שרירותיות לפסיקת בית המשפט קמא.

המערער יטען כי לאור נסיבות העניין פסיקת בית המשפט קמא מהווה מקרה חריג המצדיק התערבות של ערכאת הערעור, גם מקום בו ברגיל אין היא נוטה להתערב בפסיקה הנוגעת לשאלת ההוצאות. המערער יטען כי עתירה בגין מחדל של חוסר מענה לבקשת מידע, אשר הגשתה הביאה למתן מענה, הינה מקרה מובהק בו נכון וצודק לפסוק הוצאות לטובת העותר, וכי פסק דינו של בית המשפט קמא בעניין זה היה שגוי משפטית. המערער יטען עוד כי הדעת אינה סובלת מצב בו אזרח נאלץ לעתור על מנת לחייב את הרשות לחדול מהפרת החוק, מביא באמצעות עתירתו לקבלת מענה ולמסירת מידע מן הרשות - ובסופו של דבר מסיים את ההליך כאשר הוא סובל חסרון כיס. המערער יוסיף ויטען כי לפסיקת בית המשפט קמא עלולות להיות השלכות רחב שליליות, ובהן: פגיעה בזכות הגישה לערכאות, פגיעה בזכות לקבלת מידע מרשויות, וכן פגיעה במחויבותן של רשויות להשיב לבקשות לפי חוק חופש המידע במסגרת סד הזמנים הקצוב בחוק.

המערער יטען, למצער, כי גם אם נניח כי בנסיבות העניין לא היה מקום לחייב את המשיבים בהוצאות, הרי שהיה ראוי מן הדין ומן הצדק להורות על החזר חלק האגרה לידי המערער. זאת באשר המערער הצטרף לבקשה למחיקת ההליך (בהזדמנות הראשונה שניתנה לו) - ומכאן כי התקיים התנאי המורה על השבת חלק האגרה במקרה של הליך אשר נמחק בידי מגישו.

א. רקע עובדתי - סקירת ההליכים הקודמים בקצרה:

1. ביום 8.2.21 פנה המערער למשיבים בבקשה לפי חוק חופש המידע, במסגרתה ביקש לקבל מידע הנוגע להיערכות משרד החינוך לתום הסגר השלישי בתקופת הקורונה.

2. בקשת המידע הוגשה מסי' ימים לאחר תום הסגר השלישי (סגר אשר נמשך 6 שבועות בין הימים 27.12.20 ל-6.2.21), והיא הוגשה על רקע מה שהצטייר כהיעדרו של מתווה סדור לפתיחתם מחדש של מוסדות הלימוד עם החזרה מן הסגר.
3. המערער ביקש אפוא לקבל מידע ביחס לפגישות שנערכו במשרד החינוך בנושא זה בין התאריכים 23.12.20 ל-7.2.21, תוך שצמצם את בקשתו לפגישות בהשתתפות השר, המנכ"ל וסמנכ"לי המשרד. ביחס לפגישות אלה התבקשו מסי' פרטים - נושא, תאריך, רשימת משתתפים וסיכום הפגישה.
- בקשת המידע מיום 8.2.21 מצ"ב **כנספת 2**.
4. למחרת היום בו היו המשיבים אמורים להשיב לפי המועד הקצוב בחוק (10.3.21), קיבל המערער הודעה על הארכת המועד למענה ב-30 יום מכוח סעיף 7(ב) לחוק, קרי עד ליום 9.4.21.
5. יום לפני המועד האחרון למענה, וכן מסי' ימים לאחר חלוף המועד, שלח המערער למשיבים תזכורות בנוגע לבקשת המידע באמצעות הודעות דוא"ל. מאחר שחרף התזכורות לא התקבל כל מענה לגוף הבקשה, גם כחלוף 32 ימים מן המועד הקבוע בחוק למענה, ובהתקרב תום תקופת 45 הימים הקצובים בתקנות להגשת עתירה, נאלץ המערער להגיש ביום 11.5.21 עתירה לבית המשפט קמא.
6. במסגרת העתירה התבקש בית המשפט קמא להורות למשיבים להשיב לבקשת המידע, להורות למשיבים למסור את המידע שהתבקש, ולחייב את המשיבים בהוצאות המערער לרבות שכ"ט עו"ד כדין.
- העתירה מיום 11.5.21 בעת"מ 24780-05-21, על נספחיה, מצ"ב **כנספת 3**.
7. בית המשפט קמא קצב מועד להגשת כתב תשובה ע"י המשיבים עד ליום 4.7.21. מועד זה הוארך לבקשת המשיבים (ובהסכמת המערער) ב-30 יום, בהחלטת בית המשפט קמא מאותו יום.
- בקשת אורכה מוסכמת מטעם המשיבים מיום 1.7.21, מצ"ב **כנספת 4**.
8. ביום 3.8.21 מסרה ב"כ המשיבים לידי המערער באמצעות הודעת דוא"ל מכתב מענה חלקי בצירוף חלק מהמידע המבוקש, שאותר עד אותו מועד במשרד. במסגרת מכתב המענה החלקי צוין:
- "לעניין יתר המידע, קיים קושי באיתורו, בין היתר בשל חילופי השר והמנכ"ל שכיהנו בתקופה המבוקשת [...] בימים אלה נעשים מאמצים לאיתור יתר המידע המבוקש, והוא יועבר אליך, בצירוף החלטה משלימה, בהמשך".**
- מכתב המענה החלקי מיום 3.8.21, ללא צרופותיו, מצ"ב **כנספת 5**.
9. בד בבד הגישו המשיבים ביום 3.8.21 הודעת עדכון לבית המשפט קמא, אליה צורף מכתב המענה החלקי, ולצדה בקשה (מוסכמת, כאמור) לאורכה נוספת עד ליום 2.9.21. הבקשה אושרה על ידי בית המשפט קמא בהחלטה מיום 4.8.21.
10. ביום 2.9.21 (יום ה') שלחה ב"כ המשיבים לידי המערער הודעת דוא"ל אליה צורפו 18 קבצים:
- א. מכתב תשובה (ההחלטה המינהלית), אשר התייחס למידע שהתבקש בבקשת המידע ופירט את המידע שנמסר ואת המידע שהמשרד נמנע מלמסור;
 - ב. 16 מסמכי מידע, אשר נמסרו כצרופות להחלטה המינהלית;
 - ג. מסמך שהוגש לבית המשפט, תחת הכותרת "**הודעה מטעם המשיבים ובקשה למחיקת העתירה**".
11. במסגרת בקשת המחיקה פורט הרקע להליך, צוין כי המידע הנוסף שאותר "לא מצורף להודעה זו, אלא יועבר לעותר ישירות, וזאת על מנת שלא להכביד בצירוף מסמכים רבים" ולבסוף נכתב:

"משעניינה של העתירה הוא אי מענה לבקשת העותר, ומשניתן מענה כאמור, העתירה דנן התייחרה, ומשכך דינה להימחק".

• ההחלטה המינהלית מיום 2.9.21, ללא צרופותיה, מצ"ב **כנספח 6**.

• בקשת המחיקה מטעם המשיבים מיום 2.9.21 מצ"ב **כנספח 7**.

12. המערער סבר כי יתאפשר לו להגיב, כמקובל, על בקשת המחיקה, ואף לטעון להוצאות. להפתעתו, ביום א' 5.9.21 נתן בית המשפט קמא החלטה בת מילה אחת: **"כמבוקש"**.

13. מאחר שההחלטה לא התייחסה כלל לנושא ההוצאות, הגיש המערער בו ביום (5.9.21) **"בקשה למחיקת ההליך ולפסיקת הוצאות והחזר אגרה"**. במסגרת הבקשה ציין המערער כי מדובר בעתירת חוסר מענה אשר לא הייתה באה לעולם לו היו המשיבים משיבים במועד לבקשת המידע; ציין כי המידע נמסר לו בעקבות הגשת העתירה; ציין כי מתקיימים ארבעת המבחנים לעניין תשלום הוצאות, אשר נקבעו בהלכת **"אל נסאסרה"**; וביקש כי ישולמו לו הוצאות בסך 8,600 ₪ בתוספת סכום האגרה שנאלץ לשלם עם הגשת העתירה (ע"פ פירוט שניתן בגוף הבקשה).

14. עוד ציין המערער כי בנסיבות העניין אכן מתבקשת מחיקת ההליך - ובכך הצטרף באופן מהותי לבקשת המחיקה שהוגשה על ידי המשיבים.

• בקשת המערער לפסיקת הוצאות מיום 5.9.21 מצ"ב **כנספח 8**.

15. על בקשה זו ניתנה החלטת בית המשפט קמא ביום 9.9.21 (נספח 1 לעיל), בזו הלשון:

1. בכל ההערכה הרבה לעותר, גם אם קיימים אכן חריגים, מקום בו לא התנהל דיון ומגיע ההליך לסיומו, לרוב אין מקום לפסיקת הוצאות, ולאף צד.
2. ומה גם, שעניינה של העתירה בהתנהלות המשיבים בתקופה מצוקתית (משבר הקורונה) היינו בנסיבות בהן, מלכתחילה, מחויב בית המשפט להעניק משקל גם לבעייתיות הכוללת בתקופה זו להימנע מלהיחפז בפסיקת הוצאות.
די שאציין שקשיים בהתנהלות בתקופה זו היתה מנת חלקן של מדינות רבות, ולטעמי אין הדעת נותנת שאשקול בכל הקשור להתנהלות המשיבים כאילו היה מדובר בימים כתיקונם.
3. נוכח זאת לא מצאתי להעביר בקשה זו לתגובה ועם מחיקת ההליך מיצה הליך זה את עצמו, והבקשה - נדחית".

16. המערער סבר כי גם תחת הנימוקים שפורטו בהחלטת בית המשפט קמא, אין הדעת נותנת כי בנסיבות העניין - בהן הגיש עתירה (מוצדקת), אשר לא התקיים בה דיון, ואף הצטרף בהזדמנות הראשונה שניתנה לו לבקשת המחיקה - יפסיד גם את מלוא סכום האגרה ששילם; ולפיכך הגיש ביום 11.9.21 **"בקשה להחזר חלק האגרה"** בסך 1,472 ש"ח. ביום 12.9.21 ניתנה החלטת בית המשפט קמא בבקשה זו, ולפיה:

"מאחר ולא נצרך דיון לעתירה זו, תוחזר אגרה כמידת האפשר לפי התקנות".

• בקשת המערער להחזר חלק האגרה מיום 11.9.21 מצ"ב **כנספח 9**.

• החלטת בית המשפט קמא מיום 12.9.21 מצ"ב **כנספח 10**.

17. המערער סבר כי מכוח ההחלטה הנ"ל הוא זכאי להחזר חלק האגרה, ועל כן הגיש ביום 22.9.21 למזכירות בית המשפט המחוזי - מינהלי בקשה קצרה להחזר חלק האגרה לחשבונו. דא עקא, ביום 29.9.21 ניתנה החלטת מזכירת בית המשפט, תחת הכותרת **"אי זכאות להחזר אגרה"**, לפיה:

"בהמשך להחלטת בית משפט לעניין החזר האגרה על פי התקנות, בדיקת המזכירות העלתה כי אין מקום להחזר בהתאם לתקנות. על כן, לא בוצע החזר".

- בקשת המערער ממזכירות בית המשפט מיום 22.9.21 (ללא צרופותיה) מצ"ב כנספח 11.
- החלטת מזכירות בית המשפט מיום 29.9.21 מצ"ב כנספח 12.

ב. הטיעון המשפטי

18. עמדת המערער היא כי שגה בית המשפט קמא בכך שדחה את בקשת המערער לפסיקת הוצאות, בנסיבות בהן המערער נאלץ לעתור כדי לממש את זכותו לקבלת מענה מהרשות, והגשת העתירה הביאה למסירת מענה מצד הרשות ולמסירת המידע שהתבקש.

19. להלן נימוקי המערער בקצרה - והם יפורטו בהמשך הפרק:

- אי-פסיקת הוצאות בנסיבות העניין מנוגדת להלכה הפסוקה בעניין "אל-נסאסרה";
- אי-פסיקת הוצאות בנסיבות העניין מנוגדת לעקרונות הטבועים בתקנות סדר הדין;
- אי פסיקת הוצאות בנסיבות העניין אינה יכולה להתבסס על הנימוקים שהציג בית המשפט קמא;
- אי-פסיקת הוצאות בנסיבות העניין סוטה מן הנהוג במקרים דומים בפסיקת בתי המשפט;
- אי-פסיקת הוצאות בנסיבות העניין היא טעות משפטית מובהקת, העלולה אף לגרור השלכות רוחב שליליות, ולפיכך מהווה מקרה חריג וקיצוני המצדיק התערבות ערכאת הערעור;
- למצער, בנסיבות העניין מן הראוי ומן הצדק היה להשיב למערער את חלק האגרה ששולם.

ב.1. אי-פסיקת הוצאות בנסיבות העניין מנוגדת להלכה הפסוקה בעניין "אל-נסאסרה"

20. הכלל העקרוני בעניין תשלום הוצאות נקבע בבג"צ 9466/05 שווקי נ' מדינת ישראל (16.3.08), ולפיו

"בהעדר נסיבות מיוחדות, אין צידוק לכך שבעל דין שזכה במשפט ייצא בחסרון כיס וישא בעצמו אפילו מקצת ההוצאות שנאלץ להוציאן".

21. ומה בדבר עתירה אשר התייתרה משום השגת הסעד המבוקש בטרם הוכרעה בבית המשפט? בעניין תשלום הוצאות במקרה מעין זה, נקבעו בבג"ץ 842/93 אל-נסאסרה נ' שר הבינוי והשיכון (ניתן ביום 25.5.1994, מופיע בנבו), ארבעה מבחנים.

22. בענייננו התקיים כל אחד ואחד מבין ארבעת המבחנים שנקבעו.

23. בטרם נפרט את התקיימות המבחנים, נזכיר בקצרה את "לוח הזמנים" בגדרו ניתן המענה למערער:

- סעיף 7 לחוק, המפרט את מסגרת הזמנים למתן מענה לבקשת מידע, קובע כי רשות ציבורית רשאית להאריך את המועד למתן מענה עד ל-120 ימים לכל היותר - וגם זאת במקרים חריגים בלבד.
- בענייננו הרשות הודיעה על הארכה אחת בלבד, כך שהמועד למענה חל 60 יום לאחר הגשת הבקשה;
- משלא נמסר למערער מענה, חרף תזכורות, הוגשה העתירה 92 יום לאחר הגשת הבקשה;
- מענה (חלקי) ראשון לבקשת המידע נמסר למערער 176 ימים לאחר הגשת הבקשה;
- החלטה מינהלית ביחס לבקשת המידע, אליה צורפה יתרת המידע שהתבקש, נמסרה למערער 213 ימים לאחר הגשת הבקשה.

24. מבחן ראשון: האם היה צידוק בהגשת העתירה:

25. כאמור לעיל, העתירה הוגשה בליט ברירה, לאחר התעלמות ממושכת של המשיבים מפניותיו של המערער, בניגוד לסעיף 7 לחוק חופש המידע, המחייב את הרשות להשיב "ללא שיהוי" לבקשת מידע המוגשת לה.

26. יתרה מכך, הראיה לצידוק בהגשת העתירה היא העובדה כי רק לאחר הגשת העתירה ורק לאחר שנקבע מועד לדיון בעתירה, נמסר למערער המידע שהתבקש.

27. **נמצא כי היה צידוק מובהק להגשת העתירה.**

28. מבחן שני: האם לא הזדרז העותר בפנייתו לבית המשפט טרם שמיצה את כל האפשרויות הפתוחות לפניו:

29. כאמור לעיל, העתירה הוגשה רק כחלוף 92 יום ממועד בקשת המידע (קרי: 32 יום לאחר חלוף המועד למענה), ורק לאחר ששלח המערער מס' תזכורות. **המשיבים יכולים היו להשיב למערער (ובכך לייתר את הגשת העתירה) או להודיע על אורכה בת 60 ימים נוספים, אך בחרו שלא למלא חובתם לפי חוק והתעלמו מפניותיו של המערער.**

30. לאחר מיצוי כל אפשרויות הפעולה האחרות, לא נותר בידי המערער כל כלי אחר זולת הפנייה לערכאות המשפטיות, על מנת להביא את המשיבים להשיב לבקשת המידע, בהתאם לדרישת החוק. **המערער לא מיהר להגיש את העתירה יום או שבוע לאחר חלוף המועד, אלא המתין למעלה מ-30 יום (וכמעט עד תום תקופת 45 הימים הקצובה לו, כדלהלן) בטרם פנה לבית המשפט.**

31. מבחן שלישי: האם לא היה שיהוי בהגשת העתירה:

32. כאמור, העתירה הוגשה 92 יום מהגשת הבקשה, קרי 32 יום לאחר חלוף המועד למענה.

33. תקנה 3 לתקנות בתי משפט לעניינים מינהליים (סדרי דין), תשס"א-2000 קובעת:

3. (א) עתירה תוגש במועד שנקבע לכך בדין.

(ב) לא נקבע מועד כאמור, תוגש העתירה בלא שיהוי, לפי נסיבות הענין, ולא יאוחר מארבעים וחמישה ימים מיום שהחלטה פורסמה כדין, או מיום שהעותר קיבל הודעה עליה או מיום שנודע לעותר עליה, לפי המוקדם.¹

וחוק בתי משפט לעניינים מינהליים, תש"ס-2000 מגדיר בסעיף 2:

"החלטה של רשות" - החלטה של רשות במילוי תפקיד ציבורי על פי דין, לרבות העדר החלטה וכן מעשה או מחדל.

34. בהתאם לסעיף 7(ב) לחוק חופש המידע, משהוארך המועד למענה על ידי המשיבים פעם אחת, היה עליהם להשיב למערער בתום 60 יום מהגשת בקשת המידע. משלא עשו כן, ובהתאם להגדרה בסעיף 2 לחוק בתי משפט לעניינים מינהליים, "העדר החלטה" מהווה החלטה. משכך, וע"פ תקנה 3 לתקנות בתי משפט לעניינים מינהליים, משעה שתמו 60 הימים היה צריך המערער להגיש את עתירות בתוך 45 יום לכל המאוחר, שאם לא כן הייתה עתירתו נגועה בשיהוי.²

35. **המערער הגיש את העתירה קמא 32 ימים לאחר חלוף המועד האחרון למענה - ומכאן אפוא כי לא השתהה כלל בעתירתו. אילו היה משתהה ולו שבועיים נוספים - היה מסתכן במחיקת עתירתו על הסף מחמת שיהוי.**

¹ ההדגשה הוספה - וכן בכל ציטוט אחר לאורך ערעור זה, למעט אם נאמר אחרת.

² לחשיבות עניין השיהוי בעתירות חופש מידע, ראו: עת"מ (ת"א) 26599-10-16 חופש המידע ע"ר נ' ההתאחדות לכדורגל (תולעת המשפט 21.12.16); עת"מ 25946-06-12 התנועה לאיכות השלטון נ' במועצה מקומית בסמת טבעון ואח' (תולעת המשפט 8.8.12); עת"מ (ת"א) 2926-09-11 סומך נ' מדינת ישראל משרד הביטחון (תולעת המשפט 29.5.15).

36. מבחן רביעי: האם עצם הגשת העתירה הוא שהניע את המשיב להעניק לעותר את הסעד המבוקש:
37. כאמור לעיל, המשיבים התעלמו מפניותיו החוזרות של המערער, ורק מס' חודשים לאחר הגשת העתירה הועבר למערער מכתב מענה חלקי ונמסר לו חלק מן המידע. זאת, על אף שטרם הגשת העתירה היה זמן מספיק בידי המשיבים להשיב למערער, אך הם נמנעו ממתן מענה ענייני אשר יכול היה למנוע את הגשת העתירה.
38. הנה כי כן, רק הגשת העתירה, היא שהניעה את המשיבים הן להשיב לבקשת המידע (כמבוקש בסעד הראשון בראש בעתירה), והן להעביר את המידע (או חלקו) לידי המערער (כמבוקש בסעד השני בראש העתירה).
39. המערער עמד אפוא בכל ארבעת המבחנים שנקבעו בהלכת "אל-נסאסרה" (וכך גם ציין ופירט במסגרת הבקשה לפסיקת הוצאות שהגיש ביום 5.9.21). דא עקא, בהחלטתו מיום 9.9.21 התעלם בית המשפט קמא משאלת התקיימותם של המבחנים הנ"ל ודחה את הבקשה להוצאות מבלי שערך בהם דיון.
40. עוד יצוין כי בית משפט נכבד זה קבע בעבר כי מקום בו העותר קיבל את הסעד לו עתר מבלי שנדרשה הכרעה שיפוטית, הנטל עובר לכתפי המשיבים להוכיח כי עתירתו לא הייתה מוצדקת, או כי לא התקיים קשר סיבתי בין הגשת העתירה לבין קבלת הסעד, על מנת שלא ייפסקו הוצאות כנגדם (ראו: בג"ץ 2908/06 לודמילה איונוב נ. שר הפנים (21.4.10), פסקה 3 לפסק הדין).
41. בענייננו בקשת המחיקה שהגישו המשיבים לא התייחסה כלל לשאלת הנטל הנ"ל או ההוצאות; בית המשפט קמא לא נתן כלל הזדמנות למערער להגיב לבקשת המחיקה - אלא נתן מיד החלטה "כמבוקש";³ ולאחר שהגיש המבקש בקשה לפסיקת הוצאות - דחה את הבקשה. וכך, במקום שהנטל יושט על כתפי המשיבים, והם אלו שיצטרכו להצדיק מדוע אין לפסוק כנגדם הוצאות - מוצא את עצמו המערער נאלץ להגיש בקשה לחיובם בהוצאות; בקשתו נדחית (מבלי שהועברה לתגובת המשיבים, ומבלי שבית המשפט קמא ערך דיון בהתקיימות מבחני הלכת "אל-נסאסרה"), כך שהוא נותר ללא הוצאות ואף ללא החזר אגרה; והוא אנוס להרחיק עד כדי הגשת ערעור לבית המשפט העליון (!), הכרוכה בתשלום אגרה נוספת והפקדת ערבון בסכום לא מבוטל, על מנת שתבוטל פסיקתו - השגויה, לדעת המערער - של בית המשפט קמא.

2.ב. אי-פסיקת הוצאות בניסבות העניין מנוגדת לעקרונות הטבועים בתקנות סדר הדין

42. תקנות סדר הדין בנוסחן החדש מייחדות פרק שלם (פרק י"ח, תקנות 151-157) לעניין ההוצאות. התקנות מגדירות:
- א. את תכלית פסיקת ההוצאות ("לשפות את בעל הדין שכנגד על הוצאותיו בתהליך בהתחשב בתוצאותיו, במשאבים שנדרשו לניהולו ובהתנהלות בעלי הדין" - תקנה 151(א));
- ב. את שיקולי-העל המדריכים את פסיקת ההוצאות ("החלטת בית המשפט בעניין פסיקת ההוצאות ושיעורן תבטא את האיזון הראוי שבין הבטחת זכות הגישה לערכאות, הגנה על זכות הקניין של הפרט ושמירה על שוויון בין בעלי הדין - תקנה 151(ב));

³ יצוין, כי בעת"מ 57337-05-21 שומרי הבית (ע"ר) נ' הממונה לפי חוק חופש המידע - המשרד להגנת הסביבה ואח' (תולעת המשפט 19.10.21), אשר מאפייניו דומים להליך קמא (עתירת חופש מידע שהוגשה על רקע אי מתן מענה; שהוגשה בה בקשה למחיקת העתירה לאחר שנמסר המידע; ושלא התקיים בה דיון), ואשר נדון אף הוא בפני המותב קמא, ניתן להסיק מלשון החלטות בית המשפט כי לאחר שמסרו המשיבים את המידע לעותרת, היו אלה המשיבים אשר ביקשו למחוק את העתירה. והנה, במקרה שם, לא החליט בית המשפט "כמבוקש" - כפי שעשה בהליך קמא - אלא כתב בהחלטתו "אין בידי ליתן החלטה בבקשה כזו ללא עמדת העותרת", והעביר את הבקשה לתגובת העותרת (החלטה מיום 19.9.21). ראו עוד בעניין "שומרי הבית" להלן בסעיף 58.

ג. את ברירת המחל של חיוב בהוצאות ("בתום הדיון יפסוק בית המשפט הוצאות סבירות והוגנות, זולת אם מצא שקיימים טעמים מיוחדים שלא לחייב בהוצאות כאמור" - תקנה 152);
ד. את שיעור ההוצאות המינימלי ("התעריף שנקבע לעניין שכר טרחת עורך דין בכללי לשכת עורכי הדין (התעריף המינימלי המומלץ), התש"ס-2000, זולת אם הורה בית המשפט, מטעמים מיוחדים, על תשלום סכום נמוך יותר מהסכום האמור" - תקנה 153(א));
ה. את החובה לנמק את החלטה בעניין ("בהחלטה יפרט בית המשפט את השיקולים שהנחו אותו בקביעת שיעור ההוצאות" - תקנה 153(ד)); ועוד.

43. אמנם בענייננו לא ניתן פסק דין לטובת המערער, אולם כאמור לעיל עסקינן במקרה בו הגשת העתירה על ידי המערער היא שהביאה את המשיבים להשיב לבקשת המידע ולמסור את המידע שהתבקש. בנסיבות אלה, הימנעותו של בית המשפט קמא מפסיקת הוצאות לטובת המערער, אינה עולה בקנה אחד עם העקרונות המפורטים בפרק י"ח לתקנות, ולמעשה עומדת בניגוד לעקרונות אלו.

44. המערער מודע לכך כי תקנות בתי משפט לעניינים מינהליים (סדרי דין), תשס"א-2000 מכילות הסדר ספציפי בעניין חיוב בהוצאות (תקנה 41); אך יבקש לטעון כי הרציונל והתכליות העומדות בבסיס פרק י"ח לתקנות סדר הדין (לדוגמה: הצורך לשפות בעל דין על הוצאותיו; הצורך להבטיח את זכות הגישה לערכאות; הצורך לגלם בהוצאות פערים מובנים בין בעלי הדין; ועוד⁴) שאובים בין היתר מקביעות והלכות שנקבעו בבתי המשפט (דוגמת בג"ץ 891/05 תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ נ' הרשות המוסמכת למתן רישיונות יבוא – משרד התעשייה והמסחר (30.6.05); להלן: "עניין תנובה"), אשר "שודרגו" לכדי דבר חקיקה מחייב. לפיכך, לעמדת המערער, יש להקיש מן ההסדרים הקבועים בפרק י"ח גם על פסיקת הוצאות בעתירה מינהלית.

3.ב. אי פסיקת הוצאות בנסיבות העניין אינה יכולה להתבסס על הנימוקים שהציג בית המשפט קמא

45. כאמור לעיל, בהחלטתו מיום 9.9.21 ציין בית המשפט קמא שני נימוקים לאי-חיוב המשיבים בהוצאות: האחד, העובדה שלא התקיים דיון בעתירה; והשני, משבר הקורונה. וכלשון החלטה:

**"1. בכל ההערכה הרבה לעותר, גם אם קיימים אכן חריגים, מקום בו לא התנהל דיון ומגיע ההליך לסיומו, לרוב אין מקום לפסיקת הוצאות, ולאף צד.
2. ומה גם, שעניינה של העתירה בהתנהלות המשיבים בתקופה מצוקתית (משבר הקורונה) היינו בנסיבות בהן, מלכתחילה, מחויב בית המשפט להעניק משקל גם לבעייתיות הכוללת בתקופה זו להימנע מלהיחפז בפסיקת הוצאות.
די שאציין שקשיים בהתנהלות בתקופה זו היתה מנת חלקן של מדינות רבות, ולטעמי אין הדעת נותנת שאשקול בכל הקשור להתנהלות המשיבים כאילו היה מדובר בימים כתיקונם."**

46. ברי מלשון החלטה, כי בית המשפט קמא לא פעל בהתאם להלכת "אל-נסאסרה" ולא בחן את 4 המבחנים המנויים בה (כמפורט לעיל בפרק ב.1.). חלף זאת, נקב בשני נימוקים עצמאיים. לעמדת המערער, הנימוקים בהם השתמש בית המשפט קמא אינם תקפים, ואינם מבססים כראוי את החלטתו למנוע חיוב בהוצאות בנסיבות העניין בניגוד להלכה הפסוקה ולעקרונות סדר הדין האזרחי, כמפורט לעיל.

47. בנוגע לעובדה שלא התקיים דיון בעתירה: המערער יציין, בכל הכבוד, כי הקביעה לפיה "מקום בו לא התנהל דיון ומגיע ההליך לסיומו, לרוב אין מקום לפסיקת הוצאות" - אינה הולמת את המציאות. מדי שנה

⁴ עקרונות אלה הוזכרו בדברי ההסבר שפרסם משרד המשפטים ביחס לתקנות סדר הדין (זמין בקישור: <https://www.gov.il/BlobFolder/news/16122020/he/16.12-explanatory.pdf>), ובדברי ההסבר צוין כי הם נסמכים על עקרונות שפורטו בג"ץ 891/05 (עניין תנובה להלן בהמשך הפסקה)).

מסתיימות עשרות עתירות חוסר מענה במחיקת ההליך, לאחר שנמסר מענה לעותר, מבלי שהתקיים בהן דיון - וברובן הגדול נפסקות הוצאות לטובת העותר.

48. נרחיב על כך להלן בחלק הבא, אך נציין כבר עתה כי גם המותב שישב בדין בבית המשפט קמא (כב' השופט רון) פסק הוצאות לטובת העותרים בשתי עתירות חוסר מענה שונות, שנמחקו עקב מתן מענה לאחר הגשת העתירה, **בטרם התקיים בהן דיון** (החלטות מיום 19.10.21; על כך להלן בסעיף 58).

49. **בנוגע למשבר הקורונה**: מלשון ההחלטה ניתן להבין כי משבר הקורונה עשוי לשמש נימוק לפטור מוחלט מתשלום הוצאות. המערער יבקש להעלות על כך מספר השגות מהותיות, כדלקמן:

א. הקביעה לפיה בנסיבות העניין האיחור במענה, שהביא להגשת העתירה קמא, היה על רקע משבר הקורונה - **נעשתה מיוזמתו של בית המשפט קמא. המשיבים לא טענו כך**, ולמערער לא הייתה הזדמנות להתייחס לטענה זו - באשר בית המשפט קמא לא איפשר לצדדים להתייחס לסוגיית ההוצאות בטרם פסק בה. למעשה, אין לדעת אם היה כלל קשר בין האיחור במענה לבין משבר הקורונה. יודגש, כי אילו חפצו המשיבים להאריך את המועד למענה (עקב משבר הקורונה או כל טעם קביל אחר) - היה בידם לעשות כן באמצעות מכתב קצר בן שתי שורות המודיע על אורכה נוספת של 60 יום (120 יום בסך הכל), ע"פ סעי' 7(ג) לחוק חופש המידע. **המשיבים לא עשו כן, אלא לא השיבו כלל.**

ב. ההקשר היחיד שבו הוזכרה הקורונה על ידי המשיבים היה במסגרת בקשת אורכה מוסכמת שהוגשה על ידם ביום 1.7.21 (נספח 4 לעיל) - אך הטענה שם נגעה לאי-זמינותה של מרכזת המידע במשרד החינוך **במשך "למעלה מחודש" לפני ה-1.7.21, קרי לאחר הגשת העתירה** (שהוגשה ב-11.5.21). הטענה **לא** התייחסה לאי-זמינותם של אנשי המקצוע במשרד החינוך בין הגשת בקשת המידע להגשת העתירה. יוער כי גם במסגרת הודעת האורכה הראשונה ששלח המשרד למערער טרם הגשת העתירה (מיום 11.3.21) **לא צוין משבר הקורונה כבסיס לאורכה**, והנימוק שצוין היה גנרי, לאמור: "עדיין נערך בירור בענייך עם הגורמים המוסמכים במשרד" (צורפה במסגרת נספח 2 לעתירה; ראו נספח 3 לערעור זה).

ג. לא למותר לציין בהקשר זה כי בקשת המידע נשוא ההליך קמא כלל לא הוגשה בשיא משבר הקורונה כי אם **לאחר תום הסגר השלישי (והאחרון עד כה)**, שהסתיים ב-6.2.21.

ד. המערער יוסיף ויציין, כי גם בעניין זה **סוטה פסק הדין קמא מפסקי דין מקבילים שניתנו בעתירות חוסר מענה במהלך תקופת הקורונה**. פירוט נוסף בעניין זה יובא בחלק הבא, המתייחס ללמעלה מ-50 פסקי דין שניתנו בעתירות חוסר מענה בשנת 2021, עתירות שמטבע הדברים רובן עסקו בבקשות מידע שהוגשו ועובדו במהלך תקופת הקורונה.

כדוגמה אחת יציין המערער את ההליך בעת"מ 47305-11-20 **התנועה לחופש המידע (ע"ר) ואח' נ' נציבות שירות המדינה** (תולעת המשפט 17.1.21). כבענייננו, בהליך זה נמסר מענה לאחר הגשת העתירה. בית המשפט (מפי כב' השופט ר. וינוגרד) קבע בפסק הדין מיום 17.1.21 כי העתירה תימחק, ואיפשר לצדדים להגיש טיעוניהם לעניין ההוצאות. בהחלטה מיום 25.1.21 **חייב בית המשפט את המשיבים בהוצאות סכום של 6,000 ₪, בצינו כי עשה כן לאחר שהביא את השפעות תקופת הקורונה "כגורם ממתן בסוגיית ההוצאות" (ההדגשה הוספה).**⁵

⁵ לדוגמאות נוספות של פסיקת הוצאות חרף קיומו של משבר הקורונה: עת"מ (י-ם) 53252-10-20 **התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר נ' משרד ראש הממשלה/המשרד הראשי ואח'** (תולעת המשפט 7.12.20); עת"מ (י-ם) 20485-08-20 **לובי 99 בע"מ (חל"צ) נ' משרד האוצר - מדינת ישראל ואח'** (תולעת המשפט 24.11.20).

ה. המערער יוסיף ויטען כי לא ניתן לראות בעצם קיומו של משבר הקורונה משום פטור גורף לרשויות המדינה ביחס לחובתן לקיים את הוראות החוק ולהשיב לבקשות מידע במועד.⁶ בפרט במציאות שבה, למרבה הצער, גם ללא הזדקקות למשבר הקורונה רבים מאוד המקרים בהם רשויות שונות נוטלות חירות לעצמן להאריך את סד המועדים הקבוע בחוק בתירוצים שונים (דוגמת קיומן של חופשת הקיץ, או קיומם של ימי חג ומועד - זאת על אף שסעיף 7 לחוק חופש המידע אינו קובע כי ימים אלו לא ייספרו במניין הימים למתן מענה).

ו. לא למותר לציין, כי מהחלטת בית המשפט קמא משתמע כאילו אם הרשות הפרה את החוק בתום לב אזי אין לחייבה בהוצאות. אלא שפסיקת בתי המשפט בעניין זה אומרת את ההיפך הגמור. לדוגמה, במסגרת עת"מ 15258-02-15 **עורכי דין לקידום מנהל תקין נ' הממונה על חוק חופש המידע במועצה המקומית ג'סר א-זרקא ואח'** (תולעת המשפט 15.4.15) הדגיש כב' השופט סוקול כי העותר יהא זכאי להחזר ההוצאות שנגרם לו עקב העיכוב בקבלת המידע והצורך בהגשת עתירה, גם מקום בו לא הייתה כוונת זדון בעיכוב במסירת המענה למבקש המידע:⁷

"לאחר ששקלתי את הטענות הנני סבור כי יש לפסוק לעותרת הוצאות. הרשות הציבורית המחויבת למסור מידע צריכה לדאוג למנגנונים שיפקחו ויעקבו אחר בקשות וידאגו להשיב על דרישות שהוגשו כדין. גם אם הרשות פעלה בתום לב וללא כוונת זדון, זכאי האזרח הפונה להחזר ההוצאות שנגרמו לו בעטיו של העיכוב בקבלת המידע והצורך בהגשת עתירה לבית המשפט".

ב.4. אי-פסיקת הוצאות בנסיבות העניין סוטה מן הנהוג במקרים דומים בפסיקת בתי המשפט

50. בתי המשפט לעניינים מנהליים דנים כדבר שבשגרה בעתירות חוסר מענה - קרי, עתירות כנגד רשויות שהפרו את החוק ונמנעו מלהשיב במועד על בקשות שנשלחו להן לפי חוק חופש המידע. מרביתן של עתירות אלו נמחקות, לאחר שלאחר הגשת העתירה נמסר מענה לעותר, והעתירה - המכוונת לסעד של מתן מענה - ממצה את עצמה.

51. בשונה מהנטען בהחלטת בית המשפט קמא מיום 9.9.21 ("לרוב אין מקום לפסיקת הוצאות"), **מרביתן של עתירות אלו מסתיימות בהחלטה לפסיקת הוצאות לטובת העותר בסכום ממוצע של למעלה מ-3,600 ₪ לצד החזר של חלק האגרה - לעתים בהכרעת בית המשפט, לאחר שמתאפשר לצדדים לטעון לנושא ההוצאות, ולעתים בהחלטה המאשרת הסכמה אליה הגיעו הצדדים.**

52. במסגרת סקירה שנערכה על ידי עו"ד רבקי דב"ש (אשר כיהנה במשך 6 שנים כראש היחידה ממשלתית לחופש המידע), ונמסרה לידי המערער, נסקרו 53 החלטות ופסקי דין שניתנו בשנת 2021 בכלל בתי המשפט המחוזיים בעתירות חוסר מענה שהוגשו לפי חוק חופש המידע.⁸

53. מתוך 53 הליכים אלו, 48 הליכים הסתיימו במחיקת העתירה לאחר שנמסר מענה לעותרים.⁹

⁶ לעניין זה הולמים דברי נשיא בית המשפט המחוזי נצרת, כב' השופט אברהם אברהם, במסגרת פסק דינו בעת"מ 42595-10-20 **עורכי דין לקידום מינהל תקין נ' הממונה על חוק חופש המידע במועצה האזורית גלבוע ואח'** (תולעת המשפט 14.2.21):

"אכן מצויים אנו בימי משבר מן הקשים שידענו, ימי מגפת הקורונה. חיי כולנו השתבשו, ובכלל זה חלו האטה ושיבושים בעבודת הרשויות המקומיות. על רקע זה ניתן גם לראות את ההשתהות במתן התשובה לפנייתיה של העותרת לפני הגשת העתירה. יחד עם זאת אינני מקבל את גישתם הכעושה של המשיבים, שלפיה אין כל מקום לפעילות שאפשר שתיעשה בשגרה, דוגמת פנייה לפי חוק חופש המידע, אך לא בימי משבר הקורונה. גם בימי משבר אלה התקיימה פעילות במשק, ובכלל זה פעלו בתי המשפט, הרשויות המקומיות וגורמים נוספים".

⁷ ראו עוד: עת"מ 19069-08-12 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' מועצה המקומית בית ג'אן** (תולעת המשפט 3.11.12); עת"מ (ת"א) 23379-06-19 **ד"ר חיים שטנגר נ' לשכת עורכי הדין - הוועד המרכזי** (תולעת המשפט 1.3.20).

⁸ הסקירה הנ"ל כוללת את מרבית פסקי הדין שניתנו במהלך שנת 2021 בעתירות חוסר מענה. במסגרת הסקירה נעשה מאמץ להכליל את כל פסק הדין הרלוונטיים, אך לא מן הנמנע כי הוחמצו פסקי דין בודדים.

⁹ 5 ההליכים הנוספים הינם:

54. מתוך 48 הליכים אלו, ב-8 התקיים דיון וב-40 (כ-83%) לא התקיים דיון.

55. מן הנתונים שנאספו עולה כי מתוך אותן 40 עתירות - אשר כאמור הסתיימו במחיקה לאחר שנמסר מענה לעותרים ומבלי שהתקיים בהן דיון - נפסקו הוצאות לטובת העותרים ב-33 הליכים (כ-82%), בסכום שבין 300 ל-10,000 ₪, ובממוצע 3,650 ₪.

56. ומה באשר ל-7 עתירות חוסר המענה אשר לאחר הגשתן נמסר בהן מענה לעותר ולא התקיים בהן דיון, ועם זאת לא נפסקו בהן הוצאות לטובת העותר? ובכן, בחינה מדוקדקת של פסקי הדין מעלה כי אף לא אחד מההליכים הללו אינו דומה בנסיבותיו להליך קמא נשוא ערעור זה:

א. ב-4 מהתיקים¹⁰ הנימוק נגע בין היתר להתנהלותם החיובית של המשיבים, שמיהרו למסור את המידע לאחר הגשת העתירה (לעתים אף לפני שקיבלו את העתירה לידיהם);

ב. ב-1 מהתיקים¹¹ הודיעו העותרים וחלק מהמשיבים לבית המשפט שהם שוקלים לעתור על ההחלטה שניתנה בבקשת המידע, ובית המשפט ציין: "מאחר שנראה כי תוגשנה עתירות חדשות בסוגיה זו, לא אעשה צו להוצאות במסגרת עתירה זו";

ג. ב-1 מהתיקים¹² העתירה הוגשה כנגד 11 משיבות שונות, העותרת הודיעה כי אינה עומדת על הוצאות כנגד 4 מתוכן, ובית המשפט קבע כי לא הציגה סיבה מוצדקת להבחנה בינן לבין המשיבות הנתרות, וכי ההוצאות והטרחה שגרמה כל אחת מהמשיבות היו נמוכות יחסית (זאת לצד נימוקים נוספים: העובדה שטרם התקיים דיון בהליך והשפעת משבר הקורונה);

ד. ב-1 מהתיקים¹³ צוינה תקופת הקורונה כנימוק יחיד לאי-חיוב המשיב בהוצאות ("לאחר בחינת טענות שני הצדדים, אני קובע כי כל צד יישא בהוצאותיו, בעיקר בשל מגפת הקורונה והמגבלות שנובעות ממנה כמתואר בתשובת המשיבים"); אלא שהליך הנ"ל (שהוגש בחודש דצמבר 2020) עסק בבקשת מידע שהוגשה בחודש אוגוסט 2020 - ואכן בתקופת שבין הגשת בקשת המידע להגשת העתירה חלו מגבלות רבות ואף הוטל סגר (הסגר השני, שחל בין אמצע ספטמבר לאמצע אוקטובר). לעומת זאת, בהליך קמא הגשת בקשת המידע נשוא ההליך נעשתה לאחר תום הסגר השלישי והאחרון. כמו כן, בעוד שבהליך הנ"ל המשיבים העלו טענות בעניין זה - בהליך קמא המשיבים כלל לא טענו כי העיכוב במתן המענה לבקשת המערער נבעה באופן כלשהו ממשבר הקורונה.

57. נמצא כי כמעט בכל מקרה בו נמחקה עתירת חוסר מענה אשר הביאה למתן מענה בטרם התקיים דיון בהליך - בנסיבות בהן העותר הסכים למחיקה ולא הודיע על כוונה לעתור לגוף המענה, ולא היו נסיבות

א. 3 עתירות חוסר מענה בהן בית המשפט פסק לטובת המשיבים, בין אם לאחר שקיים דיון לגוף נימוקי הסירוב, שנמסרו לאחר הגשת העתירה, (עת"מ 7470-05-20 לביא זכויות האזרח מינהל תקין ועידוד ההתיישבות (ע"ר) נ' המשרד לביטחון פנים ואח' (תולעת המשפט 20.6.21); עת"מ 26181-06-19 זונדרמן ואח' נ' ביטחוני רחלי חן ואח' (תולעת המשפט 17.2.21), ובין אם לאחר שקבע כי מאחר שהמשיבה הגיבה לבקשת המידע והציעה לעותרת לעיין במסמכים, לא הייתה הצדקה להגשת העתירה (עת"מ 51350-07-20 עורכי דין לקידום מנהל תקין נ' הממונה על חוק חופש המידע בעיריית קריית מלאכי ואח' (תולעת המשפט 5.3.21)).

ב. 2 עתירות חוסר מענה אשר נמחקו ע"י בית המשפט מנימוקים טכניים - עתירה מוקדמת (עת"מ 4280-01-21 ונונו נ' נציבות שירות המדינה - חוק שירות ציבור ואח' (תולעת המשפט 4.2.21) או עותרת שלא פעלה בהתאם להחלטת בית המשפט (עת"מ 59782-12-20 מדרשת שדה בוקר בנגב (חל"צ) נ' רשות מקרקעי ישראל - מחוז דרום ואח' (תולעת המשפט 4.2.21)).
¹⁰ עת"מ (חיפה) 1638-09-20 עורכי דין לקידום מנהל תקין נ' הממונה בעיריית סח'נין ואח' (תולעת המשפט 11.2.21); עת"מ (ת"א) 31488-01-21 אביבה חג'אג' נ' עיריית בני ברק (תולעת המשפט 17.3.21); עת"מ (נצרת) 20882-03-21 עורכי דין לקידום מנהל תקין נ' הממונה במועצה המקומית דבוריה ואח' (תולעת המשפט 7.6.21); עת"מ (י-ם) 2425-10-21 כרם נבות בע"מ (חל"צ) נ' הממונה על חופש פעולות הממשלה בשטחים (תולעת המשפט 18.10.21).

¹¹ עת"מ (י-ם) 40894-07-20 מועצה אזורית מטה יהודה ואח' נ' משרד האנרגיה ואח' (תולעת המשפט 21.1.21).
¹² עת"מ (חיפה) 57222-07-19 עורכי דין לקידום מנהל תקין נ' הממונה במועצה המקומית סאג'ור ואח' (תולעת המשפט 8.2.21); עת"מ (מרכז) 42321-02-21 תנו לחיות לחיות נ' מועצה מקומית גדרה ואח' (תולעת המשפט 24.5.21).

¹³ עת"מ (חיפה) 25479-12-20 עורכי דין לקידום מנהל תקין נ' הממונה על חופש המידע במועצה המקומית שעב ואח' (תולעת המשפט 25.1.21).

מקילות משמעותיות לטובת הרשות - בתי המשפט המחוזיים נוהגים לפסוק הוצאות לטובת העותר בסך של למעלה מ-3,600 ₪ בממוצע. כל זאת - בפסקי מהשנה האחרונה, קרי פסקי דין שברובם ניתנו בעניין בקשות מידע שהוגשו בתקופת הקורונה.

58. כפי שהוזכר בקצרה לעיל, אפילו המותב הנכבד שישב בדין בבית המשפט קמא (כב' השופט א. רון) פסק לאחרונה הוצאות לטובת העותרים בשתי עתירות חוסר מענה בעלות מאפיינים דומים - קרי, עתירות חופש מידע שהוגשו על רקע אי מתן מענה; שהוגשה בהן בקשה למחיקת העתירה לאחר שנמסר המידע; ושלא התקיים בהן דיון.¹⁴ שתי ההחלטות בעניין ההוצאות בעתירות הנ"ל ניתנו באותו יום, ולשונן כמעט זהה.

59. השוואת תוצאת ההליך קמא לתוצאות שני ההליכים הנ"ל, והליכים רבים נוספים בהם פסקו מותבים אחרים והכריעו לטובת תשלום הוצאות, מעוררת אי נוחות ומשווה תחושת שרירותיות לפסיקת בית המשפט קמא בהליך נשוא ערעור זה, ובפרט לקביעתו לפיה, כביכול, "מקום בו לא התנהל דיון ומגיע ההליך לסימומו, לרוב אין מקום לפסיקת הוצאות".

5.ב. אי-פסיקת הוצאות בנסיבות העניין היא טעות משפטית מובהקת, העלולה אף לגרור השלכות רוחב שליליות, ולפיכך מהווה מקרה חריג וקיצוני המצדיק התערבות ערכאת הערעור

60. המערער מודע לכך שככלל, ערכאת הערעור נוהגת להתערב במשורה בשיקול דעתה של הערכאה הראשונה בעניין הוצאות.¹⁵ אך כידוע, גם להלכה זו יש חריג וסייג, לפיו ערכאת הערעור תתערב מקום בו נפלה טעות משפטית בהחלטה, או שנתגלה פגם או פסול בשיקול הדעת של הערכאה הראשונה.¹⁶

61. המערער יטען כי הפירוט אשר הובא לעיל בחלקים הקודמים מבסס את המסקנה כי נפלה טעות משפטית בפסיקת בית המשפט קמא, מכוחה לא נפסקו כלל הוצאות, ואף לא החזר אגרה, לטובת המערער.

62. נזכיר בעניין זה כי הוצאות משפט אינן פרס או "בונוס" שניתן למי שניצח בדינו, אלא מהוות כלי דיוני ומשפטי למימוש ערכים רחבים יותר, וחשובים כשלעצמם; כך שמשמעות פסיקת ההוצאות - או אי-פסיקתן - חורגת מההליך הקונקרטי בו הן ניתנות. בהקשר זה צוין בעניין תנובה לעיל (ואשר העקרונות שפורטו בו הוזכרו כחלק מן העקרונות שבבסיס פרק י"ח בתקנות סדר הדין), כי הפרקטיקה של פסיקת ההוצאות משפיעה על שני עקרונות מרכזיים: זכות הגישה לערכאות וזכות הקניין של הפרט.¹⁷

63. בהקשר של עתירות שעניינן חוק חופש המידע, יש לקחת בחשבון זכות מרכזית נוספת - הזכות למידע. בעניין זה קבע בית המשפט העליון בהקשרים שונים כי מדובר בזכות יסוד, המהווה תנאי בסיסי להגשמתם של ערכים חברתיים חשובים וזכויות יסוד נוספות.¹⁸

¹⁴ עת"מ 57337-05-21 שומרי הבית (ע"ר) נ' הממונה לפי חוק חופש המידע - המשרד להגנת הסביבה ואח' (תולעת המשפט 19.10.21). להלן: "עניין שומרי הבית"; וכן עת"מ 34286-04-21 כרם נבות בע"מ (חל"צ) נ' הממונה על יישום חוק חופש המידע במשרד ראש הממשלה (תולעת המשפט 19.10.21).

¹⁵ ע"א 92/1937 משה קוטלר נ' חיה קוטלר, פ"ד מט(2) 233.

¹⁶ ע"א 9347/01 וייספיש נ' מינהל מקרקעי ישראל, פס" 10 (תולעת המשפט 22.7.03), ע"א 80/406 טליה אלקיים נ' ישראל הוברמן ואח', פ"ד לו (4) 416; ע"א 99/8875 סרנו נ' מנהל אגף המכס ומע"מ גוש דן (לא פורסם).

¹⁷ מתוך עניין תנובה:

"העיקרון האחד הנו הבטחת זכות הגישה לערכאות. אין חולק עוד כי המדובר בזכות יסוד של הפרט [...] יש בה גם אינטרס של הציבור כולו בשלטון החוק ובאכיפת החוק. השאלה אם יכול בעל דין לשאת בעלות ההליך, כמו גם השאלה אם עליו לשאת בהוצאות הצד שכנגד, משליכה אפוא על זכות הגישה לערכאות ויכולת המימוש של זכות זו. יש להימנע מהרתעת יתר של בעלי הדין [...]

העיקרון השני מצוי בשמירה על זכות הקניין של הפרט. חיוב בעל דין לשאת בהוצאות המשפט, בין בהוצאותיו שלו – אם זכה בהליך, ובין בהוצאותיו של בעל הדין שכנגד – אם הפסיד בהליך, יכולה היא להיחשב כפגיעה בקניינו של הפרט. כל כלל לעניין פסיקת הוצאות כולל בחובו ממילא גם תכליות של הגנה על זכות הקניין".

¹⁸ לדוגמה ע"מ 7678/16 דרוקר נ' הממונה על יישום חוק חופש המידע במשרד ראש הממשלה (נבו) 7.8.2017:

64. בהקשר זה יש לציין, בצער, כי אי מסירת מענה במועד מהווה רעה חולה בהתנהלותן של רשויות רבות. אינדיקציה לכך ניתן לתת מתוך דוחות היחידה הממשלתית לחופש המידע, בהם ניתן לראות באופן עקבי כי אי מתן מענה במועד הוא העילה הנפוצה ביותר בתלונות שמוגשות ליחידה; זאת, על אף שהיחידה מוסמכת לטפל במגוון רחב של ליקויים (דחיית בקשה ללא נימוק, אי פרסום דוח שנתי, אי פרסום הנחיות מינהליות ועוד). כך, בדוח האחרון (לשנת 2020) צוין: **"גם השנה אחוז התלונות הגבוה ביותר (94%) הוגש בשל אי מתן מענה במועד"**.¹⁹

65. עמותות ואזרחים רבים מוצאים עצמם אל מול התנהלות שרירותית של רשויות ציבוריות, שלעתים אינן מקפידות על הוראות החוק וחוטאות לתפקידן כנאמנות של הציבור. בתי המשפט ביקרו ומבקרים כל העת תופעה מצערת זו (שכמובן אינה מאפיינת את כל הרשויות);²⁰ אך כל עוד התופעה קיימת, החוק נתן ביד האזרח כלי מרכזי אחד ויחיד: פנייה בעתירה לבית המשפט, על מנת שיפעיל ביקורת שיפוטית על העוול שגרמה הרשות המינהלית.²¹

66. מקום בו הגיש אזרח עתירה כנגד רשות שפעלה שלא כדין, והעתירה פעלה את פעולתה והביאה למסירת המידע - אך חרף זאת לא חויבה הרשות בהוצאות והוא לא זכה אפילו לקבל את האגרה ששילם, וזאת בניגוד להלכה הפסוקה, לעקרונות התקנות, ולפסיקת בתי המשפט (כולל אותו מותב עצמו) - מציב את האזרח בפני שוקת שבורה, ובמצב בו הגוף שאמור להגן עליו מפני שרירות לבה של הרשות, פועל, לכאורה, בשרירותיות ואינו מגן על זכויותיו.

67. אי פסיקת הוצאות במקרה מהסוג הנדון בהליך קמא, מעבר להיותה טעות משפטית מובהקת (כמפורט לעיל), שולחת מסר בעייתי כפול: למבקשי מידע שנפגעו מהתנהלות הרשות, נשלח מסר קשה המרפה את ידיהם מפנייה לערכאות, מחשש שמא גם אם יקבלו את המידע עקב העתירה, ייצאו בחסרון כיס; ולרשויות, שרבות מהן גם כן אינן נוטות לעמוד בדווקנות על מילוי הוראות החוק, נשלח מסר מרגיע לפיו אל להן להזדרז ולהשיב לבקשות, שכן גם אם תוגש נגדן עתירה על התנהלותן הן לא תחויבנה בהוצאות.

68. נמצא שאי פסיקת הוצאות על ידי הערכאה המוסמכת לדון בעתירות חופש מידע, לא רק פוגעת בזכויותיו של המערער כאדם פרטי, אלא עלולות להיות לה גם השלכות רחב שליליות, שתפגענה בזכויות יסודיות של ציבור מבקשי המידע - הזכות לקבלת מידע (במועד), זכות הגישה לערכאות, זכות הקניין וכיו"ב.

69. בשולי הדברים יוער כי פסק הדין קמא מהווה מקרה קיצון, על רקע מנעד רחב של פסיקות בלתי אחידות של הערכאות הדיוניות בתחום חופש המידע, ובפרט בהקשר של עתירות חוסר מענה - וייתכן כי יש מקום שערכאת הערעור תקבע בהקשר זה קווים מנחים עבור הערכאות הדיוניות, ובכלל זאת:

"הזכות לקבל מידע מרשויות ציבוריות היא אחת מזכויות היסוד במשטר דמוקרטי. היא תנאי בסיסי להגשמתו של חופש הביטוי ולמימוש זכויותיו הפוליטיות והאחרות של אדם בכל תחומי החיים. נגישות רבה יותר למידע תסייע לקידום של ערכים חברתיים ובהם שוויון, שלטון החוק וכיבוד זכויות האדם, ותאפשר גם בקרה טובה יותר של הציבור על מעשי השלטון (מתוך המבוא לדברי ההסבר להצעת חוק חופש המידע, התשנ"ז-1997, ה"ח 2630) דומה כי דברים תמציתיים אלה מדברי ההסבר להצעת החוק משקפים את התורה כולה על רגל אחת באשר לתכליותיו החשובות של חוק חופש המידע".

¹⁹ הדוח השנתי זמין בקישור: https://www.gov.il/BlobFolder/news/news-report/he/report_2021.pdf

²⁰ ראו לדוגמה עת"ם 1602/06 ארואטי נ' משרד הפנים (נבו 24.1.2007): "לא יתכן שאזרח שנוקד לרשות, ימצא מולו דלת נעולה, אוזן ערלה וחלון אטום. לא יתכן שרק עתירה מינהלית תגרום לרשות למלא חובתה הפשוטה להתייחס לאזרח".

²¹ בעניין זה ציין המלומד סומר, לאחר חקיקת חוק חופש המידע (הלל סומר "חוק חופש המידע: הדין והמצאות" המשפט ח 435 (התשס"ג):

"בלתי המשפט שמור תפקיד חשוב מאוד בהטמעתו של חוק חופש המידע. בשנות חייו הראשונות של החוק, על בתי המשפט לקבוע את הסטנדרטים להפעלת החוק, בכלל, ולדאוג שלא יוצא החוטא באי-ציות לחוק נשכר, בפרט. במילים אחרות, תפקידם של בתי המשפט הוא להבהיר לרשויות שעליהן להתייחס ברצינות לחוק חופש המידע ולספק במהירות כל מידע שחובה לספק על פיו".

- א. תקבע כי מקום בו מוגשת בקשה למחיקת ההליך לאחר שנמסר מענה לעותר (בין אם בקשת המחיקה מוגשת על ידי העותר או על ידי המשיבים), **על בית המשפט לאפשר לצד שכנגד להגיב לבקשה**, כדי שמלוא הפרטים הרלוונטיים יהיו לנגד עיני בית המשפט;
- ב. תקבע **סכום מינימלי לפסיקת הוצאות**, תוך התחשבות בתעריף המינימלי, ברוח תקנה 153(א) לתקנות סדר הדין;²²
- ג. תקבע כי מקום בו נמחקה העתירה לאחר מתן מענה לעותר וטרם התקיימות דיון בעתירה, בין אם בקשת המחיקה הוגשה על ידי העותר או המשיב, **יורה בית המשפט על השבת האגרה למשיב**;
- ד. תקבע קווים מנחים **להתייחסות למשבר הקורונה** כשיקול בקביעת שיעור ההוצאות, מקום בו הועלתה טענה מעין זו על ידי המשיבים.

70. **סיכומו של דבר - התוצאה אליה הגיע בית המשפט קמא מהווה, בכל הכבוד, טעות משפטית או טעות בשיקול הדעת. גם על רקע הפסיקה הבלתי אחידה בתחום ההוצאות בעתירות חוסר מענה, מדובר במקרה חריג וקיצוני. הותרת פסק הדין על כנו, לבד מן העובדה שתנאי שגגה משפטית ותעגן את הפגיעה במערער, עלולה לתמרץ רשויות להימנע ממסירת מענה במועד,²³ ולפגוע בערכים מוגנים חשובים כמו זכות הגישה לערכאות והזכות למידע.**

71. **בנסיבות אלו, יטען המערער כי פסק הדין קמא נופל בגדר החריג המאפשר ואף מחייב התערבות ערכאת הערעור בנושא ההוצאות.**

6.ב. למצער, בנסיבות העניין מן הראוי ומן הצדק היה להשיב למערער את חלק האגרה ששולם

72. למצער, ובמנותק משאלת פסיקת ההוצאות - בנסיבות בהן הצטרף המערער באופן מהותי לבקשה למחוק את ההליך, ולא התקיים דיון בתיק, מן הראוי ומן הצדק היה להשיב לו את חלק האגרה ששולם.
73. בהתאם לתקנות בתי המשפט (אגרות), תשס"ז-2007 (להלן: "תקנות האגרות") האגרה על הגשת עתירה מינהלית הינה 1,969 ₪. בהתאם לתקנה 15 לתקנות האגרות (בצירוף תקנה 6(ב)), מקום בו הליך עתירה מינהלית "בוטל או נמחק בידי מגישו" על בית המשפט לנכות סך של 497 ₪ מסכום האגרה ולהחזיר את יתרת האגרה ששולמה (1,472 ₪), בתוספת הפרשי הצמדה. ע"פ לשון תקנה 15 הנ"ל, בית המשפט נדרש לעשות כן ואין לו שיקול דעת בעניין זה.
74. בענייננו, כאמור, למערער (מגיש ההליך קמא) **כלל לא ניתנה הזדמנות לבקש מיוזמתו את מחיקת ההליך**, מאחר שבמקביל לשליחת ההחלטה המינהלית בבקשת המידע, על צרופותיה, לידי המערער - הגישו המשיבים לבית המשפט קמא הודעת עדכון ובקשה למחיקת ההליך (נספח 7 לעיל), ותוך זמן קצר ניתנה בה החלטה "כמבוקש". המערער הדגיש אפוא, במסגרת הבקשה לחיוב המשיבים בהוצאות (אותה הגיש בו ביום שבו ניתנה ההחלטה "כמבוקש") כי הוא מצטרף באופן מהותי לבקשת המחיקה.

²² בהקשר זה יצויו כי במדריך חופש המידע שפורסם אך לאחרונה ע"י עמותת "הצלחה", נכתב בעניין פסיקת הוצאות בעתירות חופש מידע:

"ממעקב אחר פסיקת ההוצאות בעתירות חופש מידע, עד לכניסת התקנות לתוקף, ניכר היה כי בתי-המשפט המינהליים פוסקים הוצאות על הצד הנמוך ביותר. [...] ביחס להחלטות שבהן נפסקו הוצאות נגד המשיבים עלה כי הממוצע עמד על כ- 2,900 ש"ח, סכום נמוך משמעותית משכר הטרחה המינימלי שנקבע בכללים [...] אנו מקווים שהתקנות החדשות יובילו לשינוי המקווה בעניין פסיקת הוצאות בית-המשפט בעתירות חופש מידע"

בתוך: עו"ד רבקי דב"ש ועו"ד אלעד מן חוק חופש המידע, התשנ"ח-1998: מדריך למשתמש (2021), פסקה 16.6.1. המדריך זמין במלואו בקישור: www.foiguide.org.il.

²³ במקרה דומה (עת"מ (נצרת) 207-09-13 התנועה למען איכות השלטון בישראל ע"ר נ' מועצה מקומית כעביה טבאש חגארה (תולעת המשפט 29.1.14), נאמר ע"י בית המשפט: "אי פסיקת הוצאות משמעו מתן יד ועידוד התנהלות לא נכונה ואין לתת לכך הכשר" (ההדגשה במקור).

75. לאחר שנדחתה בקשת המערער לחיוב המשיבים בהוצאות, הגיש הוא כאמור בקשה לקבלת החזר חלק האגרה ששילם. על בקשה זו ניתנה החלטה בה נאמר: "מאחר ולא נצרך דיון לעתירה זו, תוחזר אגרה כמידת האפשר לפי התקנות" (נספח 10 לעיל). אולם משהגיש המערער בקשה למזכירות בית המשפט, נדחתה בקשתו על ידי המזכירות בנימוק כי "בדיקת המזכירות העלתה כי אין מקום להחזר בהתאם לתקנות. על כן, לא בוצע החזר" (נספח 12 לעיל).

76. נמצא כי המערער לא רק שלא שופה על הוצאותיו בהכנת העתירה, אלא אף נאלץ לשאת חסרון כיס בגובה האגרה ששילם (כ-2,000 ₪), שלא הושבה לו כלל, במלואה או בחלקה - על אף שהצטרף לבקשת המחיקה, ועל אף שלא התקיים דיון בעתירה.

77. המערער יטען כי לא ניתן להסכין עם תוצאה כזו.

78. המערער יטען כי שגה בית המשפט קמא כאשר הותיר את שיקול הדעת בעניין החזר האגרה למזכירות בית המשפט (בעקבות הניסוח בו נקט, "כמידת האפשר לפי התקנות"), וכי היה לו להורות למזכירות באופן ברור - בהיותו פרשן החוק המוסמך - להשיב את חלק האגרה לידי המערער.²⁴

79. לגופו של עניין, המערער יטען כי מקום בו המערער הודיע מפורשות כי הוא מצטרף לבקשת המחיקה, ובפרט מקום בו לא הייתה לו הזדמנות להגיש מיוזמתו בקשה למחיקת ההליך, הרי שלא היה מקום לדקדק בשאלה האם ההליך נמחק "בידי מגישו" באופן דווקני. ואכן, גם במקרים בהם מי שביקש את מחיקת העתירה היו המשיבים, הורו בתי המשפט על השבת האגרה לידי העותרים (זאת לאחר שאיפשרו לעותרים להגיב לבקשת המחיקה, וערכו דיון בשאלת ההוצאות - דבר שלא אירע בהליך קמא).²⁵

ג. סיכום

80. בהתאם למנוי ולמפורט לעיל לאורך כתב הערער - לפנינו מקרה קיצוני ויוצא דופן, שבו עותר פרטי שנאלץ להגיש עתירה אל מול חוסר מענה מצד הרשות, ועתירתו אף הביאה למתן מענה - יצא מן ההליך המשפטי ללא פסיקת הוצאות (בניגוד להלכת "אל-נסאסרה" ולעקרונות תקנות סדר הדין, ובניגוד למקובל בפסיקת בתי המשפט המחוזיים במקרים דומים) - ואם לא די בכך, אף לא הושבה לו האגרה ששילם או חלקה.

81. לבד מענייני האישי של המערער, הותרת פסק הדין קמא על כנו עלולה לאותת לרשויות השונות כי תג המחיר על אי מתן מענה עשוי להיות אפסי, ובכך לתמרץ אותן לזלזל בהוראות החוק (אשר כבר כיום אינן מקוימות במקרים רבים), לפגוע בזכות החוקתית למידע, ולפגוע - על דרך ההרתעה - בזכות הגישה לערכאות של עותרים פוטנציאליים שלא קיבלו מענה מן הרשות אליהם פנו.

82. לאור האמור והמפורט לעיל, יתבקש בית המשפט הנכבד

א. לבטל את החלטת בית המשפט קמא מיום 9.9.21;

ב. לפסוק הוצאות ושכ"ט לטובת המערער בסך 8,600 ₪ בגין ההליך קמא;

ג. להורות על החזר חלק האגרה למערער בסך 1,472 ₪ בגין ההליך קמא;

ד. לקבוע "קווים מנחים" עבור הערכאות הדיוניות במקרים של עתירות חופש מידע הנמחקות עקב מיצוי, לאחר שהגשתן הביאה למסירת מענה למבקש המידע (ע"פ הפירוט בסעיף 69 לעיל);

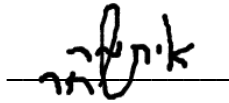
²⁴ כך לדוגמה בעניין עת"מ (י-ם) 58204-08-20 התנועה לחופש המידע (ע"ר) ואח' נ' משרד העבודה והרווחה והשירותים החברתיים בית דגן (תולעת המשפט 7.2.21), נקבע ברורות: "המזכירות תשיב אגרה בניכוי הסכום הקבוע בתקנות".

²⁵ ראו לדוגמה: 59612-03-19 (ת"א) גישה - מרכז לשמירה על הזכות לנוע נ' צבא ההגנה לישראל - חטיבת דובר הצבא (תולעת המשפט 21.1.20); עת"מ (י-ם) 72192-12-19 מת"ר חדרי לחץ בע"מ נ' הממונה על חוק חופש המידע - משרד הבריאות (תולעת המשפט 27.5.20).

ה. לפסוק הוצאות ושכ"ט לטובת המערער בגין הליך ערעור זה, אשר יכללו גם שיפוי על סכום האגרה ששולם בגין ההליך בסך 2,992 ₪.

83. מן הדין ומן הצדק להיעתר לערעור.

ירושלים, כ"ז חשוון תשפ"ב (2.11.21)

איתמר שחר, עו"ד

המערער